

Situace českých a slovenských studentů na Eberhard Karls Universität Tübingen

Jaroslava Kadeřábková, Markéta Maierová

Vzhledem ke stále se rozšiřujícím výměrným kulturním a vzdělávacím stykům mezi Českou republikou a zeměmi EU se zvyšuje počet českých studentů na západoevropských univerzitách. Je to tendence velice prospěšná pro obě strany z mnoha důvodů. Prohlubuje se vzájemná návaznost na způsob studia a vědecké práce na obou stranách, čeští studenti se učí evropskému nazírání, získávají zkušenosti jiné výukové práce, budují si kontakty.

Relativně početná skupina českých, a také slovenských, mladých lidí studuje na Eberhard Karls Universität v Tübingen, ve starobylém univerzitním městě na jihu Německa. V současnosti má tübingenská univerzita pověst dobré, i když konzervativní vysoké školy. Má všechny důležité fakulty, převládají ovšem sociální a humanitní obory (včetně teologie evangelické a katolické). Univerzita ovlivňuje život města. Je největším zaměstnavatelem a čtvrtinu z 80 tisíc obyvatel Tübingen tvoří právě studenti.

Na tübingenské univerzitě studovalo v letním semestru roku 2002 celkem 19 577 mladých lidí, přičemž zahraniční studenti představovali necelých 15 % z nich. Poměr Němců a cizinců ukazuje následující tabulka:

	Celkem	Muži	Ženy
Celkový počet	19 577	9 035	10 542
Němci	16 656	7 788	8 868
Cizinci	2 921	1 247	1 674

Zahranční studenti přicházejí z mnoha

evropských i mimoevropských zemí. Pro srovnání ty nejdůležitější (stav akademického roku 2001–2002):

Stát	Celkový počet
Turecko	313
USA	188
Itálie	184
Francie	142
Chorvatsko	126
Maďarsko	66
Polsko	56
Írán	35
ČR a SR	30
Mongolsko	26
Čína	23
Dánsko	22
Portugalsko	22

Čechů a Slováků studovalo v Tübingen relativně málo, a to i ve srovnání se studenty z Maďarska a Polska.

Záměrem výzkumné sondy, kterou jsme realizovali v letním semestru 2002, bylo zjistit názory českých a slovenských studentů na vlastní působení na tübingenské univerzitě. Orientace na mladé lidi obou národností měla důvody hlavně jazykové. Vycházela však také z hypotézy, že není základní rozdíl mezi oběma národnostmi, pokud jde o předmět výzkumu. Tato hypotéza se během výzkumu verifikovala.

Výzkum probíhal formou ankety a doplňkových interview. Anketu i následná interview zodpovědělo pouze 60 % (18) oslovených, ostatní své názory odmítli

sdělit. Mezi těmito 18 studenty bylo pouze sedm mužů. Souvisí to pravděpodobně s obory, které si tito mladí lidé zvolili. Z nich studuje 5 filologii (hlavně slovanskou), 4 politologii, 2 teologii, 2 medicínu a po jednom ekonomii, informatiku, sportovní management, farmácii a hydrologii. Zcela absentují studenti práv, přestože právě toto studium je na tübingenské univerzitě na vysoké úrovni a je zahraničními studenty vyhledávané.

Věk dotázaných studentů se v době výzkumu pohyboval mezi 21 až 30 lety, což odpovídalo počtu jimi absolvovaných semestrů: nejvíce jich studovalo v prvním, čtvrtém a osmém semestru.

Studentům jsme položili čtyři základní otázky:

1. Jaké jsou rozdíly ve studiu v Tübingenu a na mateřských českých (slovenských) univerzitách?
 2. Jak získali informace o studiu v zahraničí a v Tübingenu?
 3. Jak se cítí integrováni do prostředí tübingenské univerzity a jak pociťují vztahy mezi sebou a Němci, respektive ostatními cizinci?
 4. Jaký mají zájem udržovat svoji národní identitu a jakým způsobem ji udržují?
- Na sociální původ studentů jsme se vědomě netázali. Zajímalo nás však, vzhledem k informacím o zahraničním studiu, z jak velkých lokalit studenti pocházejí. Hypotéza, že ve větších městech je větší informovanost, se nepotvrdila.

Naše závěry lze shrnout do následujících základních tezí.

Informace o možnostech zahraničního studia, a také o možnosti studovat v Tübingenu, se studenti dozvídali nejrozličnějším způsobem. Jako zdroj uvedli:

univerzitu, nabídku fakulty	3
školu (není jasné je-li myšleno gymnázium nebo jiné)	3
vlastní zájem (nespecifikováno)	3
internet	3
náhodu	2
spolužáka	1
kamaráda	1
působení jako au-pair v Tübingenu	1
neodpověď	1

Celkově jde o zdroje velmi difúzní. Studenti využívali všech možných cest, chyběl však cílevědomý nábor Tübingenské univerzity na českých středních a vysokých školách.

Nejrozšířenějším způsobem financování studia byly pro dotázané studenty zahraniční stipendia: Erasmus (5), Sokrates (2), Friedrich Nauman, Renovabis, Rotary (po jednom). Ostatní studenti si studium financovali soukromě: z pracovních příležitostí v Německu (2), doktorandského platu (1), neuvedeno jak (5). V této souvislosti byly též zajímavé údaje, kolik peněz měli měsíčně k dispozici:

méně než 500 Eur	9
500 Eur – 1000 Eur	7
1000 Eur – 1500 Eur	2
více než 1500 Eur	0

Tyto náklady se v zásadě nelišily od nákladů ostatních studujících jak zahraničních, tak německých, a odpovídaly životnímu standardu našich respondentů. Bydleli převážně ve studentských kolejiích, výjimečně v soukromém pokoji sami nebo s partnerem, stravovali se v menze, nebo si sami vařili, účastnili se kulturního a sportovního života, pořádali výlety do okolí města i cesty za kulturou a zábavou do jiných měst, výjimečně i delší cesty po Evropě.

Téměř polovina dotazovaných (8) uvedla jako svou mateřskou univerzitu Tübingen a stejný počet studentů by chtěl na této univerzitě studium dokončit. Další začali studovat a chtějí promovat na Univerzitě Karlově v Praze (5), Masarykově Univerzitě v Brně (4) a Technické Univerzitě v Liberci (1).

Jeň dva z respondentů měli zkušenosti se zahraničním studiem na jiných univerzitách nebo středních školách. Pro ostatní bylo studium v Tübingen jedinou zkušeností tohoto druhu. Tendence k dlouholetému studiu a přání ukončit ho zde překvapila. Většina stipendií je totiž časově omezena. V praxi to znamená, že si studenti musí po skončení stipendia najít jiné způsoby financování. Uvažují tedy v protikladu k běžné západoevropské zvyklosti. Ta počítá s průměrně ročním studiem v zahraničí a ukončením studia na mateřské univerzitě. Příčiny postojů českých a slovenských studentů lze hledat ve větší prestiži zahraničního studia a absolventského diplomu, a také v příjemném a po všech stránkách vstřícném studijním prostředí v Tübingen.

Znalosti němčiny si třináct dotázaných přineslo již z domova, čtyři se jazyk naučili v Německu a jedna respondentka uvedla neznalost němčiny, s odůvodněním, že ji nepotřebuje, protože její postgraduální studium probíhá v angličtině. Jako zdroj výuky němčiny uváděli studenti střední školu (13 – včetně německých gymnázií v Čechách), samostudium a soukromé jazykové školy. Nikomu z českých a slovenských studentů, kteří studují v němčině, nedělalo potíže absolvovat univerzitní povinnou zkoušku z němčiny pro cizince. Také kurzy pro cizince, které zde absolvovali, sloužily spíše k osvěžení znalostí a seznámení se s novými lidmi. Přítomnost

v kurzech němčiny studenti vnímali především spektrem kontaktů s ostatními zahraničními studenty a odstraněním zbytků jazykové bariéry. Hodnotili i dobrý přístup učitelů.

Rozdíl mezi studiem v Tübingen a v České nebo Slovenské republice nebyli schopni definovat studenti, kteří studium začali. Ostatní je viděli zřetelně. Nejčastěji zmiňovali odlišnou koncepci studia. Studium v Tübingen hodnotili jako volnější, samostatnější, svobodnější, komplikovanější, efektivnější. Jako klady vyzdvihovali: organizaci a systém studia. S ohledem na studovaný obor pak buď poukazovali na větší svobodu volit přednášky a semináře (i v rámci mezioborového studia) a tak prohlubovat specializaci, která studenta zajímá, nebo naopak zdůrazňovali ucelenost a sevřenost studijního programu. Vyzdvihovali široké spektrum zajímavých předmětů, možnost praxe a výzkumu, prostor daný studentům pro vlastní vyjádření, svobodnou volbu organizace práce. Zmiňovali technickou vybavenost školy, výbornou knihovnu. Hovořili o špičkových učitelích, pro něž je badatelská práce nedílnou součástí vlastní vědecké profílace. Vnímali multinárodní atmosféru, bližší vztahy mezi studentem a učitelem. Naopak limita, přesněji nezvyklé zatěžující okolnosti, studenti shledali v nedostatečné průběžné kontrole a v jejím přesunutí do závěru studia, ve „špatné“ organizaci studia, tj. ve vlastním chaosu, který mají ve znalostech požadavků na plnění studijních povinností, v byrokracii univerzitního aparátu. Upozorňovali na absenci přednášek zprostředkujících všeobecný rozhled o oboru a na úzkou specializaci studia. Nepříznivě pociťovali časovou náročnost studia a malý prostor ponechaný pro vlastní studium. V rovině kontaktní

zmiňovali odtažitost německých studentů, jejich uzavírání se do vlastních sociálních struktur. Hovořili o přílišné vážnosti studentského prostředí. Registrovali však také nevýhody nečlenů EÚ.

Svobodu, volnost a nutnost vlastní volby akademického života sice hodnotili dotázaní studenti kladně, přesto jim však činila potíže: „Člověk je příliš málo nucen hodně studovat“ – lapidárněji tento vnitřní konflikt nelze vyjádřit. Velkou svobodu výběru studijních kombinací studentům komplikuje byrokratický systém, který je podle jejich názoru v mnoha případech nepřehledný. Zaměření na didaktiku vědecké činnosti a podpora talentu jako kladné atributy stojí proti touze po přehledném, reglementovaném studiu založeném na „učení se“. Pozitivní je vesměs kladné hodnocení práce studentů (aktivnější, diskutují) a vysokoškolských učitelů (přátelští, srdeční, bližší kontakt).

Přes poukazy na odtažitost německých studentů naprostá většina dotázaných se cítila integrována do prostředí univerzity a univerzitního města (14). Čeští i slovenští studenti hovořili o vstřícnosti Němců k cizincům, o plnohodnotném životě, který v Tübingen žijí. Ti, kteří stáli mimo, odpovědnost za toto „vyloučení“ přičítali sami sobě: neznalosti jazyka (doktorandka), své povaze (3).

Všichni studenti uváděli, že se na univerzitě stýkají převážně s Němci. Jako hlavní důvod těchto styků uváděli snahu zdokonalit se v němčině a získat informace ve věcech studijních. Kontakty s Němci hodnotili jako „normální“, nijak zvlášť odlišné, bezkonfliktní. Jeden výrok příkladem: „Myslím, že (vztahy jsou) dobré, oni zas tak moc nerozlišují ze které země člověk přišel. Kromě toho dělí nás přece jen jedna státní hranice.“

Přesto dotázaní studenti na bázi kole-

giálních vztahů komunikovali i se studenty dalších 26 národností. Nejčastěji uváděli Američany (3x), Rusy (3x), Finy (2x), Švédy (2x), Rumuny (2x). Ostatní jednotlivé kontakty souvisely s pobytem na koleji (pro zahraniční studenty), studijním oborem a náhodnými setkáními. I tyto kontakty dotázaní hodnotili jako bezproblémové. Orientaci na kamarádství se zahraničními studenty pak zdůvodňovali snazším proniknutím do tohoto studentského okruhu a společnými zájmy (studovat v Tübingen).

Vztahy s hostitelským německým obyvatelstvem dotázaní studenti navazovali především v rámci univerzity (studenty, profesory apod.). S německými rodinami, staršími lidmi a lidmi mimo univerzitu měli kontakty spíše sporadické. Většina uváděla, že zná jednu až čtyři německé rodiny a stýká se s nimi průměrně jednou za měsíc. Celá jedna třetina však neznala žádnou německou rodinu. Jen výjimečně se dotázaní studenti účastnili politického a spolkového života: jednotlivci byli členy Junge Europäische Förderlisten, Katholische Hochschulgemeinde, Fitness Center, Sport-Wasserball. Vzhledem k tomu, kolik z nich chtělo v Tübingen absolvovat celé studium, je to bilance poněkud negativní, odpovídá však celkové apolitické tendenci studentstva univerzity.

Nejednoznačná byla stanoviska dotázaných k návratu do vlasti po skončení studií. Pouze tři z nich jednoznačně vyjádřili vůli vrátit se a žít doma. Naopak pět stejně jednoznačně formulovalo přijatelnost zůstat a žít v cizině. Ostatní váhali nebo neodpověděli. Tendence uvažovat o životě v cizině byla patrná, i když se netýkala pouze Spolkové republiky Německo. V samotném Tübingen připustila možnost žít přesně polovina dotázaných, druhá

polovina tuto možnost odmítla (ani s partnerem ani bez partnera).

Výzkumem jsme sledovali i „obrazy“ Němce a jejich proměnu vzhledem ke stereotypům, tradovaným v českém jazykovém prostředí. Vlastnosti, které studenti přisoudili Němcům jako typické, byly formulovány individuálně – ani jedna charakteristika se neztotožňovala s druhou. Kromě běžných českých klišé: pečlivosti, pořádkumilovnosti, zodpovědnosti, přesnosti v uvažování, profesionality a šetrnosti na jedné straně a na druhé straně přehnaného puntičkářství – „Ptinktlichkeit“, chladnosti, odměřenosti, nedostatku humoru, nabubřelosti a hlučnosti, se do obrazu dostaly další vlastnosti. Němci byli poznáni jako lidé přívětiví, ochotní, pravdomluvní, přímočaří, neemotivní, tvořiví, bez předsudků, mající smysl pro volnost, svobodomyšlnost, pro otevřenost k jiným kulturám a národům, pro nadnárodní vztahy. Byli však popsáni i jako lidé s nezájmem a odstupem k druhým, málo vnímaví v osobních vztazích, přílišně důležití, individualističtí, tvrdohlaví, s vyvinutým citem pro kariéru, neuznávající výjimky a dokonce také nespolehliví(!) a nepořádní(!).

Obraz typického Němce, jak byl po mnoho let v české kultuře tradován, studenti revidovali vlastní zkušeností. Vložili do obrazu nebývalé a nečekané odstíny. Jedna z repondentek odpověděla přímo šalamounsky: „*Nezevšobecňuj!* – *Každý člověk je jiný, některé nemůžu vystát, jiné mám ráda a nezáleží to na národnosti.*“

V zásadě lze konstatovat, že se čeští a slovenští studenti cítili v univerzitním prostředí integrováni. Mimo univerzitu

však neznali skutečný každodenní život a jejich náhled na německou společnost byl pouze omezený a výsekovitý.

Přestože bylo v letním semestru roku 2002 Čechů a Slováků na univerzitě v Tübingen málo, udržovali mezi sebou intenzivní vzájemné kontakty. Zájmové aktivity v rámci „české komunity“ pěstovali kromě tří všichni respondenti: z toho šest pravidelně, a devět nepravidelně. Nejoblíbenější bylo promítání českých filmů na Filologické fakultě, které se konalo jednou týdně. Pravidelně navštěvovaný byl i český „Stammtisch“ (česká „stolová společnost“), konaný čtrnáctidenně. Studenti se společně připravovali na výuku, pořádali party, koncerty, výlety, sedánky u kávy, pěstovali noční život. Většina studentů znala v Tübingen více než dvacet Čechů a Slováků a neexistoval ani jediný, který by byl zcela izolován. Také styk s Českou republikou byl poměrně intenzivní. Vzdálenost mezi Tübingen a Českou (Slovenskou) republikou je v evropském měřítku malá. Domů studenti jezdili:

2x a více za semestr	8
1x za semestr	7
na prázdniny	2
vůbec ne	1

Přes fascinaci cizím prostředím a studijní vyčerpání měli čeští a slovenští studenti evidentně zájem se navzájem stýkat a tím si udržovat svoji českou a slovenskou identitu. Na jejich setkáních panovala veselá, uvolněná atmosféra. Rádi hovořili svojí mateřtinou, rádi si vyměňovali poznatky, zkušenosti a informace z univerzitního prostředí i novinky z domova.

PONS – Poradna o náboženských sektách

Helena Haškovcová

Po roce 1989 vstoupila do našeho svobodného světa tzv. **nová religiozita**. Kromě skutečného a vítaného rozvoje náboženského života a tedy i nových a do té doby u nás zakázaných církví a náboženských společností, se objevily i skupiny, nepřesně označované, ale všeobecně známé jako sekty. Některé z nich reprezentovaly netradiční hnutí, jiné vznikaly modifikací tradičních forem. Novým prvkem se stal rozvoj tzv. psychicky manipulativních (tzn. zhoubných) kultů a to jak náboženských, tak nenáboženských. Ty náboženské zprvu zastínily nenáboženské manipulativní kultury, a to jak politické a hospodářské, tak konec konců i medicínské. Celou vzniklou a novou situaci bylo třeba popsat a odlišit „zrno od plev“.

Velmi brzy byla založena **Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů** (původně Praha 7, Janškova 31, nyní Praha 5, Nádražní 17), jejíž vůdčí osobností se stal Zdeněk Vojtíšek. V roce 1996 jsem pak iniciovala vznik speciální poradny, která byla pro stručnost a jednoznačnou srozumitelnost nazvána **Poradna o náboženských sektách**. PONS vznikl ve spolupráci s Diakonií a misíí Československé církve husitské, když odborným garantem se stala Husitská teologická fakulta v Praze, jmenovitě Katedra psychosociálních věd a speciální etiky, která od roku 2002 změnila název na Katedru psychosociálních studií. Diakonie a misie ČSCH později projekt opustila, a to z rýze praktických a organizačních

důvodů, způsobených především přestěhováním fakulty. Oba subjekty, tedy uvedenou katedru Husitské teologické fakulty i PONS, jsem vedla v letech 1996–2002. V průběhu těchto let jsem začala spolupracovat se Z. Vojtíškem, který se později stal také řádným zaměstnancem (na částečný úvazek) Husitské teologické fakulty a po mém odchodu na jiné pracoviště převzal vedení PONS. V předloženém příspěvku budu tedy referovat o aktivitách PONS pouze za období 1996–2002.

Pro činnost PONSu jsme hned na počátku vytyčili tyto **hlavní programové linie**:

1. Vzhledem k tomu, že bylo žádoucí zmapovat novou českou náboženskou scénu, s ohledem na rizika některých směrů, hnutí a společenství, jsme zadávali každý rok několik témat, vhodných ke zpracování formou magisterských, případně doktorských prací. Studenti si pak zvolili konkrétní téma podle svého zájmu a pracovali pod vedením buď H. Haškovcové nebo Z. Vojtíška. Někteří také přicházeli s vlastním iniciativním návrhem vhodného tématu.

2. Moderní a vzdělaný teolog by měl být náležitě seznámen i s novou religiozitou a s rizikovými manipulativními kultury. Proto bylo zahájeno systematické vzdělávání v této oblasti, kterého se ujal především Z. Vojtíšek. Studenti se mohli ke studiu výběrových přednášek přihlásit bez ohledu na to, v kterém ročníku řádného studia se právě nacházejí.

- ? Víte, že některá nová náboženství mohou být nebezpečná?
- ? Víte, co je to sekta?
- ? Rozumíte dobře obsahu pojmu sekta?
- ? Zajímají vás nová náboženská směry?
- ? Slyšeli jste něco o psychicky zhoubných kullech?
- ? Máte v rodině nebo okolí někoho, kdo propadl sektě?
- ? Víte, že psychicky zhoubné kulty pronikají i do ekonomické sféry a rodinných vztahů?
- ? Chcete se poučit o zhoubných kullech v intimní oblasti?

NA TYTO a další OTÁZKY můžete snadno získat ODPOVĚD.
Stabí, když se obrátíte na naši poradnu

PONS

Poradna o náboženských sektách

Poradna byla otevřena již v roce 1996. Její činnost spočívá především v osvětové přednáškové činnosti. Na požádání přijdeme k vám do školy či na učiliště a v dohodnutém termínu předneseme téma, o které máte největší zájem.

Odborným garantem poradny je Husitská teologická fakulta UK, zřizovatelem Diakonie a misie Českostavovské církve husitské.

Kontaktní adresa: Husitská teologická fakulta UK
Praha 4, Pacovská 350
tel.: 43 33 86
43 32 80 l. 37

Obr. 1: PONS – informační leták z roku 1996

PONS

PORADNA O NÁBOŽENSKÝCH SEKTÁCH

Studentská aktivita vytvořená pod záštitou Husitské teologické fakulty UK.

Odborným garantem poradny je pan PhDr. Zdeněk Vojtíšek, mluvčí SSSNS (Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů)

Zaklín 2 stupně ZS a studentům SS nabízejme přednášky na téma:

- o sekty a nová náboženská hnutí se zaměřením na skupiny působící na území ČR, sekty a jejich nebezpečí
- o církve na území ČR
- o islám
- o fundamentalismus a terorismus

Kde nás najdete: HTF UK, Pacovská 350, Praha 4, (levé křídlo budovy, místnost č.L.106)

Kontakty: pons@seznam.cz

tel. 737/329 399 (Roman Klingler)

607/226 558 (Pavlna Burešová)

Obr. 2: PONS – současný informační leták

Kromě přednášek byly organizovány četné stáže a setkání s vůdčími osobnostmi jednotlivých nových náboženských společností i manipulativních kultů.

V roce 1998–1999 PONS ve spolupráci se Společností pro studium sekt a nových náboženských směrů realizoval velkorysý rozhlasový vzdělávací program s názvem: **Zhoubné kulty kolem nás. Radio Classic** (redaktor F. Dlask) odvysílalo celkem **50 dílů tohoto osvětového programu**, když nejčastěji vystupovali: H. Haškovcová a Z. Vojtíšek, ale i další odborníci, např. lékař a teolog Prokop Remeš a vybraní studenti.

3. Problematika nových náboženských hnutí a sekt je mimořádně atraktivní, i když má v poslední době mírně kle-

sající tendenci. Zdá se, že zmizela chuť zakázaného ovoce, i když realita zůstává i nadále pestrá a riziková. Zejména sektářství je u nás sociálním jevem a zamlčovat tento fakt by bylo pštroší politikou. Nabyli jsme přesvědčení, že bez ohledu na míru módnosti je třeba se novodobým fenoménem seriózně zabývat. Uspořádali jsme proto také dvě vědecké konference se speciální tematikou a pozvali k účasti nejen teology, ale i odborníky, popř. studenty jiných profesí (lékaře a mediky, právníky a studenty práv apod.).

4. Integrovanou součástí činnosti PONSu byla osvětová činnost. Nejprve jsme oslovili ředitele základních škol na Praze 6, neboť Husitská teologická fakulta tehdy sídlila právě tam (Praha 6, Wuchterlova 5) a pořádali jsme přednášky zaměřené

na prezentaci ohrožujících kultů pro žáky 8. a 9. tříd a pokud byl zájem, tak také pro pedagogy uvedených škol, případně pro rodiče žáků. Zájem byl velký a přednášející, tedy H. Haškovcová a Z. Vojtíšek, nemohli pokrýt všechny požadavky terénu. Proto jsme začali školit studenty teologie vyšších ročníků, zejména ty, kteří v rámci své magisterské práce pracovali na analogických tématech, tak, aby byli schopni převzít část osvětových aktivit. Garanci za toto školení převzal Z. Vojtíšek. Řada studentů pak přednášela na základních a středních školách, a to zejména na Praze 4, kam Husitská teologická fakulta v té době přesídlila (Praha 4, Pacovská 350) a dále pak zpravidla v místě svého rodiště. Tam měli totiž kontakty na učitele základních škol a navíc znali náboženskou i sektářskou scénu daného regionu.

5. Není pochyb o tom, že některé manipulativní kultury jsou rizikové a že mladí lidé, kteří byli osloveni sektou a propadli jejímu učení, potřebují pomoc. Mnohem naléhavější pomoc však potřebují také jejich rodiče či přátelé, kteří často vůbec nerozumějí podstatě konkrétního učení a většinou nemají potuchu o negativních důsledcích nenáboženských manipulativních kultů. Rozhodli jsme se tedy pro poradenství v této oblasti. Ve vymezených hodinách nás skutečně osobně kontaktovala celá řada rodičů a příbuzných a četné byly také nejrůznější telefonické dotazy. Jednodušší telefonické dotazy vyřizovali studenti teologie a složitější jejich učitelé (Z. Vojtíšek, H. Haškovcová). Důsledně jsme se vyhýbali tzv. výstupovému poradenství. To proto, že tato činnost není v kompetenci žádné vysoké školy a navíc ji musí provádět speciálně školený odborník z oboru psychologie či psychiatrie.

6. Značným problémem jsou nenáboženské manipulativní kultury a proto jim byla také věnována pozornost. Ukázalo se, že právem. Celá řada občanů žádala informace o ekonomických manipulativních kultech, někteří žádali informace o různých formách strategií pozitivního myšlení. Specifitě nejrůznějších rizikových a manipulativních kultů používaných v rámci vědecké i alternativní medicíny se věnovala H. Haškovcová. Zbývá dodat, že postupně narůstal počet lékařů a psychologů, kteří se chtěli informovat o podstatě konkrétního učení tehdy, když jejich pacient uvedl i tuto okolnost. Po získání určitých zkušeností jsme se proto věnovali také osvětové činnosti směřované k lékařům, ostatním zdravotníkům i reprezentantům dalších pomáhajících profesí.

7. Pro zdárný provoz výše uvedených aktivit bylo třeba nejen materiálně zajistit PONS, ale systematicky a promyšleně budovat také příslušnou knihovnu. Kromě knih jsme sbírali také všechny dostupné materiály (informační letáky, pozvánky atd.), které vydávají jednotlivá hnutí, společnosti i skupiny.

Cílovou skupinou všech osob, které se snaží získat stoupence pro své učení, jsou většinou mladí lidé, jejichž hodnotové orientace ještě nejsou vyzrálé. To ovšem neznamená, že by starší občané byli imunní vůči lákavým nabídkám nejrůznějších sekt. Někdy je zkušenost se sektou jen krátkodobou epizodou, která nezanechá prakticky žádné vážnější následky. Jindy je riziko zdravotních důsledků značné. Obecně platí, že čím déle žil člověk v sektě, nebo dopustil, aby její nauka výrazně ovlivňovala jeho život, tím obtížnější je jeho návrat do běžného života. Ponecháme stranou

tzv. výstupové poradenství (tento termín je některými odborníky kritizovaný), které usiluje o resocializaci člověka, jenž už se už chce své závislosti zbavit, ale sám to neumí, nebo nedokáže a konstatujeme, že **prvořadým úkolem je prevence.**

Mnozí občané podceňují nebezpečí zhoubných kultů, nebo o něm dokonce nevědí. Vzhledem k tomu, že neexistuje tzv. budoucnostní model, s nímž by se mohli mladí lidé „jednoduše“ identifikovat (ani se vůči němu vymezit), vzrůstá nebezpečí „pádu“ do sice atraktivních, ale velmi rizikových kultů. Neznalost věci toto riziko zvyšuje. Z uvedených důvodů jsme uvítali **grantovou podporu**, a to z projektu **Národní plán opatření na snížení negativních důsledků zdravotního poškození**, vždy za daný kalendářní rok. Ke cti pracovníků Ministerstva zdravotnictví, kteří nás finančně podpořili každý rok, je třeba dodat, že si plně uvědomují četná rizika psychicky manipulativních kultů a důležitost prevence. V roce 2002 nás pak v činnosti finančně podpořil **Fond rozvoje vysokých škol.**

Podrobné výsledky naší práce jsou uvedeny v příslušných grantových zprávách, a to vždy za období jednoho roku. Všechny magisterské a doktorské práce, které se týkají tématu, jsou uloženy v knihovně **Husitské teologické fakulty** a jsou tedy pro každého zájemce dosažitelné. Přes uvedené skutečnosti si dovoluji uvést konkrétní a ukázkový přehled aktivit PONSu.

Příklad magisterských prací v letech 2001 a 2002:

Čihák J.: *Vyznavači islámu v České republice*, 2001

Krausová I.: *Vývoj náboženské společnosti Svědků Jehovových v ČR po roce 1993*, 2001

Husitská teologická fakulta UK ve spolupráci se Společností pro studium sekt a nových náboženských hnutí a Poradnou o sektách (PONS) pořádá konferenci:

Svědkové Jehovovi a nauka o krvi

koná se v pátek 3.11.2000

Program konference:

9:00 obědění

Prof. PhDr. RNDr. Helena Halkovcová, CSc.

9:10 - 11:00

Svědkové Jehovovi v roli pacientů... spolupráce nebo konflikt?

Prof. PhDr. RNDr. Helena Halkovcová, CSc.

Svědkové Jehovovi a nauka o krvi a její změny
Jana Bartošová, absolventka ETS a studentka EFP

Postupné uchlování „nového světa“ u „Svědků Jehovových“
MUDr. et. Th.Mgr. Prokop Remeš

Symbolika krve ve Starém zákoně
Doc. ThDr. Tomáš Novotný

Učení o krvi v církvi
MUDr. et. Th.Mgr. Prokop Remeš

11:00 - 11:45 Přestávka

11:45 - 14:00

Karta "Žádou krev"

Jih Koubek, absolvent JABOKu a student ETI

Možnosti a hranice zdravotní péče

Prim. MUDr. Jan Šluma, CSc.

4

Právní diskuse (cca 1 hodina)

Nabídka videoprojekce

Místní konání: Husitská teologická fakulta UK, Pacovská 350, Praha 4
(stanice metra C Huslířovčičky)

K dispozici má také publikaci tématu
Vstupné dobrovolné

léšné se na vaši účast

Obr. 3: Svědkové Jehovovi a nauka o krvi – program konference

Lahoda J.: *Hnutí Hare Krišna a další netradiční náboženská hnutí na Benešovsku*, 2001

Osladil P.: *Současná extremistická hnutí v ČR*, 2001

Petrášková R.: *Prevence v oblasti sekt*, 2001

Bartošová R.: *Hinduismus, jeho kořeny a odkaz v českém prostředí*, 2002

Brzobohatý L.: *Nová hnutí v církvi*, 2002

Krejník K.: *Islám a fundamentalismus*, 2002

Neumann J.: *Angažovaný buddhismus*, 2002

Rybářová B.: *Učednické hnutí u nás*, 2002

Šimáčková D.: *Ohlas sionismu u nás*, 2002

Zálabová S.: *Tibetský buddhismus v ČR*, 2002

Husitská teologická fakulta
Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů
Poradna o náboženských sektách při HTF UK

Vás zvou na přednášku a rozhovor,
který povede známý italský religionista

MASSIMO INTROVIGNE,

Fedelt Centra pro studium nových náboženství v Turíně
a editor Encyklopedie náboženství Itálie,

na téma

**„Islámský fundamentalismus,
násilí a terorismus“.**

Přednáška bude překládána z angličtiny.

Čtvrtek 25. dubna 2002
od 9.30 do 11.30 hodin.

Husitská teologická fakulta UK, Pacovská 350/4, Praha 4
(blízko metra C - Budějovická)

Husitská teologická fakulta
Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů
Poradna o náboženských sektách při HTF UK

**PROGRAM PŘEDNÁŠKOVÉHO DNE
NA TÉMA**

SOUČASNÝ ISLÁM

9,00 Zahájení
dr. Zdeněk Vojtěšek

Pozdrav vedení fakulty
prof. Zdeněk Sázava,
proděkan Husitské teologické fakulty UK

Islám, jeho způsob myšlení a sekularizace
dr. Salahuddin Sayed

Islám, sekularizace a moderní společnost
prof. Luboš Kropáček, Filozofická fakulta UK

Islám u nás
dr. Vladimír Sůjka,
muslimská náboženská obec, Islámská nadace Praha

Islám a sekularizace: výjimka, která nepotvrzuje pravidlo
Mgr. Jiří Unger, Evangelická teologická fakulta UK

13,00 Ukončení

Po každém referátu je počítáno s diskusí.

Středa 28. listopadu 2001

Obr. 4: Islámský fundamentalismus, násilí a terorismus – pozvánka a program přednáškového dne

Rozpracováno:

- Kocourková E.: *Novopohanství*
Klinger R.: *Postava Ježíše Krista v současném esoterismu*
Hrubešová L.: *Pohanství a satanismus v moderní době*
Petraňová K.: *Sahadža jóga uprostřed nových náboženských směrů*
Rothbauer P.: *Jan Konfiš a jeho následovníci*
Sládková V.: *Pravicový extremismus pohledem věřící mládeže*
Velčovský K.: *Emauzské domy u nás a v cizině*
Kalábová S.: *Školy tibetského buddhismu v ČR*

Konference:

- 30. 11. 2000 – Svědkové Jehovovi a nauka o krvi.**
Poznámka: Tato konference byla z pocho-

pitelných důvodů početně navštívena také lékaři a ostatními zdravotníky. Všechny referáty pak v tiskové úpravě zveřejnil odborný lékařský časopis: Praktický lékař.

28. 11. 2001 – Islámský fundamentalismus, násilí a terorismus

Poznámka: Ačkoliv jsme měli původně v úmyslu věnovat konferenci strategiím pozitivního myšlení, které ve zvýšené míře oslovují jak zdravotní sestry, tak dlouhodobě a chronicky nemocné, reagovali jsme na aktuální politickou situaci z 11. září 2001 v New Yorku a Washingtonu a zařadili tematiku současného islámu. Zájem posluchačů byl značný (260 účastníků). Každý účastník navíc obdržel instruktivní publikaci o islámu.

Pravidelné přednášky:

Pro ilustraci uvádím reprezentativní seznam přednášek, které byly na programu v roce 2001 a které se každým rokem v aktuální modifikaci opakují. Některým tématům byly věnovány i dvě lekce, hojně byly používány instruktivní materiály a filmy. Přednášející byl Z. Vojtíšek.

1. Uvedení do předmětu studia a film *Recepty na spásu*
2. Svědkové Jehovovi
3. Mormonismus a milenistická hnutí
4. Pentekostální hnutí
5. Nová myšlenka, hnutí lidského potenciálu, Scientologická církev
6. Esoterismus
7. Hinduismus a buddhismus na Západě
8. Hinduistické směry u nás
9. Hnutí Nového věku
10. Okrajové jevy. Politické kultury, Multi-Level-Marketing, Pyramidové hry
11. Mormonismus
12. Millennialismus a adventní hnutí
13. Hnutí Grálu
14. Parsifal Imanuel
15. Satanismus
16. Vyloučení a výstup (výstupové poradenství)

V rámci pravidelných přednášek zdravotnické etiky byla věnována pozornost nenáboženským kultům, jmenovitě: strategiím pozitivního myšlení a některým technikám alternativní medicíny (přednášející H. Haškovcová).

Stáže:

PONS pořádala také celou řadu stáží, které bylo možné realizovat díky četným a kvalitním kontaktům Z. Vojtíška na reprezentanty nových nebo netradičních náboženských hnutí. Příklady akcí z roku 2002:

Společná návštěva waldorfské školy,

Setkání s novopohany, Seminář s Josefem Štefkem (hnutí Grálu), Návštěva Nových začátků, Návštěva mešity, Seminář s Sheelou Silvermanovou (Osho), Návštěva Buddhismu Diamantové cesty, Návštěva v Bételu (Náboženská společnost Svědků Jehovových), a návštěva jejich bohoslužby, Návštěva bohoslužby v Kršnově dvoře, Seminář s Bedřichem Jetelinou (Církev adventistů sedmého dne), Návštěva Diabetického centra Scientologické církve.

Opakovaně byla uspořádána také návštěva synagogy, židovského hřbitova a židovského města, a to proto, že se ukázalo, že o to mají studenti zájem a že jim finanční náročnost vstupenek brání v individuální návštěvě daných míst. Vždy jsme vyjednali příslušnou slevu. Je jinou otázkou, jak rozšířit tuto možnost i pro ostatní studenty, a to nejen teologie, neboť židovství jako tradiční náboženství by měli znát všichni.

Literatura:

- Z. Vojtíšek vydal v roce 1998 přehlednou a čtenářsky velmi úspěšnou knihu *Netradiční náboženství u nás* (Praha, Dingir 1998, ISBN 80-902528-0-X). Úplný seznam časopiseckých publikací H. Haškovcové a Z. Vojtíška je obsáhlý a zájemce jej najde v příslušných závěrečných zprávách o plnění grantů. Pro ilustraci uvádím alespoň ty, které, jak se později ukázalo, jsou hojně citovány: Haškovcová H.: Rizika strategie pozitivního myšlení, *Labor aktuel* 1998, 2, 38–39. Haškovcová H.: Swingsex – časově omezená kuriozita nebo počátek dlouhodobé epidemie? *Gynekologie* 7, 1998, 64–69. Haškovcová H.: Swingsex – forma bez obsahu, *Praktický lékař* 78, 1998, 4, 158–160. Haškovcová H.: Co má vědět praktický

- lékař o náboženských sektách, *Praktický lékař* 78, 1998, 687–688.
- Haškovcová H.: Nebezpečí náboženských sekt, *Časopis lékařů českých* 137, 1998, 9, 276–277.
- Haškovcová H.: Svědkové Jehovovi a nauka o krvi, *Praktický lékař* 81, 2001, 7, s. 406.
- Haškovcová H.: Mcdonaldizace na různý způsob, *Labor Aktuel* 2002, 1, 28–29.
- Koubek J.: Karta „Žádnou krev“, *Praktický lékař* 81, 2001, 7, s. 412–413.
- Remeš P.: Svědkové Jehovovi a Bible, *Praktický lékař* 81, 2001, 7, s. 407–408.
- Vojtíšek Z.: Potěšení pro lid Boží, *Dingir* 4, 2001, s. 31–33.
- Vojtíšek Z.: Islám na vzestupu, *Dingir* 4, 2001, s. 1.
- Vojtíšek Z.: Čeští muslimové, *Dingir* 4, 2001, s. 11.
- Vojtíšek Z.: Mormoni a jejich cesta k denominaci, *Teologická revue* 7, 2002, 1, s. 50–65.
- Vojtíšek Z.: Krev a charisma, *Teologická revue* 73, 2002, 1, s. 41–52.
- Vojtíšek Z.: Ti, kdo se chytají stébla, *Dingir* 5, 2002, 3, s. 2–5.

Závěr:

Neení pochyb o tom, že nová religiozita je i u nás současnou realitou, které bychom měli kvalifikovaně rozumět. PONS za léta své existence položila takovému porozumění základy a bude dobře, když její činnost bude pokračovat. Současně je nezbytné zahájit mezioborovou diskusi o nové religiozitě, protože jen tak bude možné popsat novodobý fenomén v jeho celistvosti a následně rozvíjet jak preventivní programy, tak tzv. výstupní poradenství.